

Satversmes tiesa

Preses relīze

Lieta Nr. 2021-18-01

23.05.2022.

Satversmes tiesa atzīst, ka noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija maksātnespējas procesa ietvaros nepārkāpj tiesiskās vienlīdzības principu attiecībā uz kreditoru; lietas pārējā daļā Satversmes tiesa izbeidz tiesvedību

---

Satversmes tiesa 2022. gada 23. maijā pasludināja spriedumu lietā Nr. 2021-18-01 “Par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”.

APSTRĪDĒTĀS NORMAS

Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtā daļa līdz brīdim, kad lietas izskatīšana pēc būtības tika pabeigta, noteica: “Noziedzīgi iegūtu mantu, līdzekļus, ko persona ieguvusi no šādas mantas realizācijas, kā arī noziedzīgi iegūtas mantas izmantošanas rezultātā gūtos augļus konfiscē, ja tā nav jāatdod īpašniekam vai likumīgam valdītājam”.

Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmā daļa paredz, ka noziedzīgi iegūtu mantu, ja tās turpmāka uzglabāšana kriminālprocesa mērķu sasniegšanai nav nepieciešama un ja tā nav jāatdod īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, ar tiesas nolēmumu konfiscē valsts labā, bet iegūtos finanšu līdzekļus ieskaita valsts budžetā.

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMAS

- Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmais teikums:
“Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”
- Satversmes 105. pants:
“Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

LIETAS FAKTI

Satversmes tiesā tika ierosinātas divas lietas par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas (turpmāk kopā – apstrīdētās normas) satversmību. Lai veicinātu šo lietu vispusīgāku un ātrāku iztiesāšanu, tās tika apvienotas vienā lietā.

Likvidējamā akciju sabiedrība “TRASTA KOMERCBANKA” (turpmāk – Banka) norādīja, ka ar noguldījuma brīdi finanšu līdzekļi, kas tiek noguldīti kredītiestādē, kļūst par tās īpašumu. Tādējādi konfiscējot par noziedzīgi iegūtu atzītu mantu – Bankā noguldītos finanšu līdzekļus –, Bankai tiek uzlikts pienākums atdot valstij tās īpašumu, tādā veidā samazinot Bankai piederošās mantas apjomu. Pēc Bankas ieskata, apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

Savukārt Apvienotajā Karalistē reģistrēts komersants *ERGO TEC LLP* (turpmāk – Bankas kreditors) Bankā bija noguldījis finanšu līdzekļus un Bankas maksātnespējas procesa ietvaros iesniedzis kreditora prasījumu. Pamatojoties uz apstrīdētajām normām, valstij neievērojot kreditoru prasījumu kārtu, būtiski tiekot samazināts Bankas mantas apmērs, kas liedzot izpildīt saistības pret Bankas kreditoru pilnā apmērā. Pēc Bankas kreditora ieskata, apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

TIESAS SECINĀJUMI

I. Par Saeimas lūgumiem izbeigt tiesvedību un secību, kādā šie lūgumi tika izvērtēti

Saeima uzskata, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, jo apstrīdētās normas nerada Pieteikumu iesniedzējiem Satversmes 91. panta pirmajā teikumā, kā arī Satversmes 105. pantā ietvertu pamattiesību aizskārumu. Turklāt Pieteikumu iesniedzēji neesot ievērojuši termiņu pieteikumu iesniegšanai Satversmes tiesā. Līdz ar to Satversmes tiesai norādīja, ka šie argumenti, kas varētu būt pamats tiesvedības izbeigšanai, ir jāizvērtē visupirms. [23.]

Satversmes tiesa konstatēja, ka, lai lemtu par tiesvedības turpināšanu vai izbeigšanu, ir jānošķir faktiskie apstākļi, kas attiecas uz Banku, no tiem faktiskajiem apstākļiem, kas attiecas uz Bankas kreditoru. Līdz ar to Satversmes tiesa norādīja, ka visupirms vērtēs argumentus par tiesvedības izbeigšanu attiecībā uz Banku, tomēr skaidrojot, ka izvērtējuma aspekti, kas saistīti ar Satversmes 105. panta tvērumu, tiks attiecināti arī uz Bankas kreditora pamattiesību aizskāruma vērtējumu. Visbeidzot, Satversmes tiesa atzina, ka

vērtējot apsvērumus, kas saistīti ar tiesvedības izbeigšanu attiecībā uz Banku, Satversmes 91. panta pirmais teikums un 105. pants ir skatāmi to kopsakarā. [24.]

II. Argumentu par tiesvedības izbeigšanu izvērtējums

Par Satversmes 105. panta tvērumu

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētās normas neparedz īpašuma piespiedu atsavināšanu Satversmes 105. panta ceturtā teikuma izpratnē. Tādējādi izskatāmajā lietā noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija ir aplūkojama Satversmes 105. panta pirmo triju teikumu ietvaros. [25.1.]

Secīgi Satversmes tiesa norādīja, ka vispārīgi finanšu līdzekļi, kas noguldīti kredītiestādē, un prasījuma tiesības uz tiem ir "īpašums", kas tiek aizsargāts ar Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem. [25.2.]

Par apstrīdēto normu saturu

Satversmes tiesa secināja, ka Latvijā likumdevējs ar apstrīdētajām normām ir noteicis mantas īpašo konfiskāciju, kas vērsta uz noziedzīgi iegūtas mantas piespiedu bezatlīdzības atsavināšanu valsts īpašumā. [26.1.]

Pienākums izveidot tādu tiesisko regulējumu, kas nodrošinātu to, ka noziedzīgi iegūta manta tiek konfiscēta, izriet arī no Latvijas starptautiskajām saistībām. [26.2]

Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija tiek veikta, lai aizsargātu nozīmīgas sabiedrības intereses, kā arī kopumā ir vērsta uz tiesiskuma principa nodrošināšanu. Lai noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija pildītu tās uzdevumus, citstarp novērst noziedzīgas darbības sekas un atjaunot stāvokli, kāds bija pirms noziedzīgās darbības izdarīšanas, šāda manta ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības. Tādējādi apstrīdētās normas pēc savas būtības ir vērstas uz noziedzīgi iegūtas mantas izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības, atsavinot to valsts īpašumā un tādā veidā mainot šādas mantas piederību. Līdz ar to tās ietucas Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietverto pamattiesību tvērumā. [26.3.]

Par Bankai Satversmē ietverto pamattiesību aizskārumu

Satversmes tiesa vērtēja noguldījumu tiesisko dabu, norādot, ka līdz ar noguldījuma izmaksu noguldītājam zūd kredītiestādes saistība pret šo klientu un tādējādi ietekme uz kredītiestādi ir neitrāla. Arī izskatāmajā lietā tika konstatēts, ka Bankai līdzekļi, kas atzīti par noziedzīgi iegūtiem, ir jāpārskaita valsts budžetā, tomēr vienlaikus tai maksātnespējas procesa ietvaros zūd pienākums šos

līdzekļus izmaksāt personai, kura tos bija noguldījusi Bankā. Līdz ar to tādu finanšu līdzekļu konfiskācija, kuri citādos apstākļos pienāktos noguldītājam vai citam Bankas kreditoram maksātnespējas procesa ietvaros, nerada negatīvas sekas tieši Bankai. Proti, noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija tieši neaizskar Bankai Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu un nerada Bankai arī Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesību aizskārumu. [27.]

Līdz ar to Satversmes tiesa secināja, ka pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, tiesvedība attiecībā uz Bankas prasījumu par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam ir izbeidzama. [27.]

Par Bankas kreditoram Satversmē ietverto pamattiesību aizskārumu

Satversmes tiesa atzina, ka attiecībā uz Bankas kreditoru izskatāmās lietas pamatjautājums ir par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas ietekmi uz Bankas kreditora iespējām panākt sava prasījuma apmierināšanu maksātnespējas procesā. [28.]

Satversmes tiesa norādīja, ka, lai nodrošinātu kreditoru un parādnieku tiesību aizsardzību, maksātnespējas procesa netraucētu norisi, kā arī sabiedrības uzticēšanos maksātnespējas procesa regulējuma efektivitātei, likumdevējs ir noteicis tādu maksātnespējas procesa regulējumu, kas citstarp ir vērsts uz to, lai maksātnespējas procesa laikā pēc iespējas tiktu apmierināti kreditoru prasījumi. [29.]

Tomēr Satversmes tiesa atzina, ka kreditora tiesības maksātnespējas procesā nevar tikt skatītas atrauti no izskatāmajā lietā pastāvošajiem faktiskajiem apstākļiem, kas saistīti ar kredītiestādē noguldīto finanšu līdzekļu atzišanu par noziedzīgi iegūtu mantu, tās konfiskāciju un ieskaitīšanu valsts budžetā. No normatīvajiem tiesību aktiem izrietošās kreditora tiesības maksātnespējas procesa ietvaros atgūt noguldītos finanšu līdzekļus atbilstoši kreditoru prasījumu apmierināšanas kārtām nedod tam tiesības pretendēt uz mantu, kas ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, un piedalīties šīs mantas sadalē. Tādējādi apstrīdētās normas, kas paredz noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, nerada tiešas negatīvas sekas maksātnespējīgas kredītiestādes kreditoram, jo manta, ar kuras atsavināšanu valsts īpašumā kreditors saista savu pamattiesību aizskārumu, ir noziedzīgi iegūta un tārad izņemama no civiltiesiskās apgrozības. [29.]

Līdz ar to Satversmes tiesa, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, izbeidza tiesvedību attiecībā uz Bankas kreditora prasījumu par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem. [29.]

Vērtējot to, vai Bankas kreditors ir ievērojis sešu mēnešu termiņu pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā, tika ņemts vērā brīdis, kad Bankas kreditors uzzināja par lēmumiem, kas pieņemti kriminālprocesos, kuros tika noteikta noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija. Tādējādi, ņemot vērā, ka Bankas kreditors bija ievērojis pieteikuma iesniegšanas termiņu, tiesvedība attiecībā uz Bankas kreditora prasījumu par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam tika turpināta. [30.]

III. Par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam

Vai apstrīdētās normas paredz nepamatoti atšķirīgu attieksmi pret personām, kurām ir prasījuma tiesības pret kredītiestādi tieši maksātnespējas procesā?

Satversmes tiesa uzsvēra, ka noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija nozīmē šādas mantas piespiedu bezatlīdzības atsavināšanu jeb atņemšanu, kas tiek veikta sakarā ar mantas noziedzīgo izcelsmi. Jau iepriekšminētais noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju nošķir no Kredītiestāžu likumā minētajiem valsts prasījumu veidiem, kas tiek realizēti maksātnespējas procesā. Proti, noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas būtības dēļ, kā arī vērtējot šo tiesību institūtu Latvijas tiesiskās sistēmas ietvaros, to nevar salīdzināt ar citiem valsts prasījumiem. [32.2.]

Tādējādi valsts nevis izmanto savas prasījuma tiesības tāpat kā jebkurš cits kreditors, bet gan rīkojas kā tāds subjekts, kas ir tiesīgs atsavināt noziedzīgi iegūtu mantu. Tas tiek darīts ne tikai ar mērķi izpildīt starptautiskās saistības, bet arī ar mērķi garantēt principa – noziedzīgs nodarījums nenes augļus – ievērošanu. Turklāt Satversmes tiesa norādīja, ka nav piešķirama nozīme tam apstāklim, ka izskatāmajā lietā Banka atrodas maksātnespējas procesā. Arī kredītiestādē noguldītie finanšu līdzekļi, citstarp maksātnespējas procesa ietvaros, nevar tikt pakļauti citādām prasībām attiecībā uz nepieciešamību tos konfiscēt un darīt to tāpat kā citos gadījumos – nekavējoties. [32.2.]

Līdz ar to Bankas kreditora identificētās personu grupas – valsts, kuras īpašumā tiek konfiscēta noziedzīgi iegūtā manta, un tādi kredītiestādes kreditori kā Bankas kreditors, kuriem ir prasījuma tiesības pret maksātnespējas procesā esošu kredītiestādi – izskatāmās lietas apstākļos nav salīdzināmas tiesiskās vienlīdzības principa aspektā. Tā kā Bankas kreditora identificētās personu grupas neatrodas salīdzināmos apstākļos, apstrīdētās normas šajā daļā atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam. [32.2.]

Vai apstrīdētās normas paredz nepamatoti vienādu attieksmi pret kredītiestādes kreditoriem, kuri atrodas atšķirīgos apstākļos?

Satversmes tiesa atzina, ka maksātnespējas procesā esošas kredītiestādes kreditoru ar tādas kredītiestādes kreditoru, kura neatrodas maksātnespējas procesā, vieno gan kreditora statuss, gan prasījuma tiesības pret kredītiestādi. Līdz ar to šīs personu grupas ir savstarpēji salīdzināmas. [33.1.]

Satversmes tiesa tālāk norādīja, ka kredītiestādes spēja apmierināt savu kreditoru prasījumus ir atkarīga galvenokārt no tai pieejamās mantas apmēra. Maksātnespējas procesa uzsākšanas iemesls un tas, vai mantas konfiskācijas rezultātā tiks apmierināti un kādā apmērā tiks apmierināti kreditoru prasījumi, ir saistīts galvenokārt tieši ar kredītiestādes iepriekš veiktajām darbībām, piemēram, kredītiestādes izraudzīto biznesa modeli, kā arī kredītiestādes mantas daudzumu pirms tam, kad tajā atvērtajos kontos noguldītā manta ir atzīta par noziedzīgi iegūtu un noteikta tās konfiskācija valsts labā, nevis ar pašu maksātnespējas faktu kā tādu. Tādējādi maksātnespējas procesa esība pati par sevi nav tāds kritērijs, kas apstrīdēto normu tvērumā nostādītu Bankas kreditora norādītās personu grupas atšķirīgos apstākļos. Likumdevējs nevar un tam nav pienākuma paredzēt tik diferencētu attieksmi, ka tā noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju padarītu atkarīgu no darbībām, ko kredītiestāde iepriekš veikusi savas mantas saglabāšanai. [33.2.]

Satversmes tiesa papildus uzsvēra, ka noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas mērķa – nekavējoties izņemt šādu mantu no civiltiesiskās apgrozības – sasniegšana nevar tikt padarīta atkarīga no tā, vai kredītiestāde atrodas maksātnespējas procesā. [33.2.]

Satversmes tiesa secināja, ka tad, ja noziedzīgi iegūta manta, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, tiek konfiscēta, maksātnespējas procesā esošas kredītiestādes kreditori neatrodas atšķirīgos apstākļos kā tādas kredītiestādes kreditori, kura neatrodas maksātnespējas procesā. Līdz ar to apstrīdētās normas atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam. [33.2.]

Satversmes tiesa nosprieda:

1. Izbeigt tiesvedību attiecībā uz likvidējamās akciju sabiedrības "TRASTA KOMERCIBANKA" prasījumu par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

2. Izbeigt tiesvedību attiecībā uz Apvienotajā Karalistē reģistrēta komersanta ERGO TEC LLP prasījumu par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un

Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

3. Atzīt Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturto daļu un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmo daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2021/05/2021-18-01_Spriedums.pdf

---

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, kā arī ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas [mājaslapā](#). Aicinām sekot līdzī informācijai arī tiesas *Twitter* kontā [@Satv_tiesa](#) un tiesas *Youtube* [kanālā](#).

Zanda Meinarte

Satversmes tiesas

Sabiedrisko attiecību speciāliste

Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv

67830759, 26393803